

1 ไร่ ไร่ทำงาน
บรรยายโดยผู้ใหญ่มศศักดิ์ เครือวัลย์
บรรยายในห้องอบรมวิชาของแผ่นดิน งานมหกรรม “ในหลวง ในความทรงจำ”
วันที่ 13 ตุลาคม 2561

หลายคนคิดว่าน่าจะอยากทำเกษตรแต่ติดที่ตัวเองยังคงทำงานประจำอยู่ คิดว่าไว้หลังเกษียณคงไม่สาย แต่หากจะปล่อยเวลาให้ล่วงเลยไปจนใกล้วัยเกษียณแล้วจึงค่อยเริ่มต้นลงมือทำ 1 ไร่ใกล้เกษียณอาจจะเข้าไปเสียแล้ว แต่คราวนี้มีมนุษย์เงินเดือนที่ทำงานประจำ มีรายได้เป็นหลักเป็นหลักเป็นแหล่งก็สามารถทำเกษตรในพื้นที่ 1 ไร่ ได้เช่นกัน และที่สำคัญต้องไม่ลาออกจากงาน ยังมีเงินเดือนเป็นรายได้หลักอยู่เหมือนกัน แต่ทั้งนี้ทั้งนั้นอย่างน้อยต้องมีความขยัน ความมุ่งมั่นและอดทน

1 ไร่ ไร่ทำงาน เกษตรประณีตทำได้ ไม่ต้องทิ้งงานประจำ

ผู้ใหญ่มศศักดิ์ เครือวัลย์ แห่งบ้านสองสลึง ตำบลสองสลึง อำเภอแก่ง จังหวัดระยอง ได้มีแนวคิดเรื่อง 1 ไร่ ไร่ทำงาน ขึ้นมา สำหรับมนุษย์เงินเดือนที่แม้จะทำงานประจำอยู่ก็สามารถ ทำการเกษตรจากพื้นที่ 1 ไร่ได้ โดยที่ไม่ต้องลาออกจากงาน ทั้งเงินเดือนที่เป็นรายได้หลักแต่อย่างใด ผู้ใหญ่มศศักดิ์ จึงได้ทดลองในพื้นที่หลายๆ ขนาด

เมื่อก่อนทำเรื่อง 5 ไร่ 5 ปี ปลูกหน่อ ก็ออกแบบพื้นที่ขนาดใหญ่เกินไป คนจะทำตามพอเห็นเนื้อที่มากก็ทำตามกันไม่ไหว จึงรู้สึกว่ามีช่องโหว่จึงลดขนาดพื้นที่ให้เล็กลง แต่มีเนื้อหาที่เข้มข้นขึ้น แต่ก็เกิดปัญหาอีกคือไม่ว่าจะพูดอะไรไปทุกคนจะมองเรื่องตัวเงินเป็นหลัก

ทำเรื่อง 3 ไร่ ใกล้เกษียณ ก็จะมีคำถามว่า 1 ปีได้เท่าไร เอาเงินเป็นตัวตั้ง แต่ต้องการอยากให้มองถึงเรื่องของความยั่งยืนทางด้านอาหาร เพราะคนทุกวันนี้มีงานประจำทำกันอยู่แล้วบางคนมีเงินเดือน เดือนละ 30,000-50,000 บาท แต่พอสิ้นเดือนเงินไม่เหลือเลย แต่คนกลุ่มนี้มีที่ดิน แต่ที่ที่ดินของตัวเองมาทำงานในเมืองกันหมด ลองคิดดูว่าคุณมีที่ดินสัก 1 ไร่ หรือ สัก 1 ไร่ครึ่ง ออกแบบเนื้อที่ให้กะทัดรัด ถ้า 1 ครอบครัวยุคนหนึ่งทำงานประจำตามปกติ มีเงินเดือนเป็นรายได้หลัก ส่วนคนที่อยู่บ้านไม่ได้ทำงานอะไร เลี้ยงลูก ดูแลบ้านเฉยๆ ก็เป็นคนดูแลเรื่อง 1 ไร่ นี้ แรงงานเพียงคนเดียวก็ทำได้ อยากกินอะไรก็ปลูก เพียง 1 ไร่ ก็มีกินทุกอย่าง วันนี้ให้ทำขั้นพื้นฐานก่อน พอขั้นพื้นฐานสำเร็จแล้ว มีกินแล้ว เหลือกินแจก เหลือกินเก็บ เหลือใช้ เงินจะมามาก

คิดอะไรไม่ออก ปลูกต้นไม้ไว้ก่อน

ผู้ใหญ่มศศักดิ์นำองค์ความรู้เรื่องป่า 3 อย่าง ประโยชน์ 4 อย่าง มาใช้ในพื้นที่ 1 ไร่ เพื่อสร้างพื้นฐานเรื่องความมั่นคงทางอาหาร ลดรายจ่ายเรื่องค่าอาหาร ปลูกต้นไม้ ปลูกผักกินเองในบ้าน และ แจกจ่ายให้เพื่อนบ้านและมิตรสหาย “ถ้าไม่รู้ว่าจะเริ่มจากอะไรดี ให้ใช้เวลาปลูกต้นไม้วันละ 10 ต้น เวลาที่เหลือจากนั้นก็ไปทำอย่างอื่น ก็จะได้ป่า 3 อย่างไปโดยอัตโนมัติ ลองคิดดูว่า 365 วัน จะปลูกต้นไม้ได้ 3,650 ต้น หากปลูกมะเขือ 6 เดือนก็มีมะเขือกินแล้ว พริกก็เหมือนกัน แต่แทนที่จะกินพริกไปจนตายก็มาเพาะต้นพริกใส่ถุงไว้วันละ 10 ต้น หากจะขายก็ขายต้นละ 10 บาท วันหนึ่งก็ 100 บาท เพื่อนบ้านมาหา ใครไปใครมาก็แจกเขาไป เหลือกินให้แจก พอแจก

บ่อยๆ เวลาไปทำงานไม่ต้องซื้ออะไรไปเลย ไปทำงานก็เอาของที่ปลูกที่บ้านใส่ถุงไปวางที่ทำงาน ผากคนนั่นบ้าง คนนี้บ้าง ผากทุกวัน ไม่ต้องไปซื้ออะไรกิน เดี่ยวคนนั้น คนนี้ซื้อของติดไม้ติดมือมาฝาก พอถึงเวลากลับบ้านก็ไม่ต้องซื้ออะไรกลับ เพราะที่บ้านมีทุกอย่างแล้ว พอถึงสิ้นเดือนดูสิว่าเงินเหลือเท่าไร มีเงินเดือนเป็นรายได้หลัก ตัดค่าใช้จ่ายเรื่องการซื้ออาหารออกไป บริหารจัดการให้ได้บาท ให้ได้หมื่นเหลือหมื่น แค่นั้นก็พอแล้ว”

พลิกพื้นดินเลว ปลูกต้นไม้ สร้างฝาย ขุดคลองใส่ไก่

เพื่อเป็นต้นแบบให้กับมนุษย์เงินเดือน ผู้ใหญ่สมศักดิ์จึงได้ออกแบบพื้นที่ 1 ไร่ โดยเลือกพื้นที่ดินทราย ที่ใครๆ ก็บอกว่าปลูกอะไรก็ไม่ขึ้น แต่ผู้ใหญ่สมศักดิ์ก็ไม่ได้สนใจ ตัดสินใจซื้อที่ดินผืนนั้น เพื่อต้องการทำให้เป็นต้นแบบของ 1 ไร่ วิถีทำงาน

เนื้อที่ 1 ไร่ ถูกออกแบบโดยยึดหลักความเหมาะสมของพื้นที่ พื้นที่ 1 ไร่ เป็นดินทราย เป็นพื้นที่ต่ำ ทำนาไม่ได้ หน้าฝนก็น้ำท่วมเพราะมีคลองผ่าน แต่พอถึงฤดูแล้งน้ำแห้ง เวลาจะทำอะไรซักอย่าง พยายามทำในสิ่งที่คนไม่เชื่อ มันเป็นการท้าทายถ้าทำในสิ่งที่คนทำได้แล้วจะไปทำทำไม ตอนที่มาทำใครขับรถผ่านไปผ่านมาก็มองมาว่าทำอะไร ถามว่าจะทำได้หรือ เพราะเขารู้ปัญหาของที่ดินผืนนี้ แต่ ก็ไม่ได้สนใจและจะทำให้เห็นกับตา ตัดสินใจทำฝาย 2 ฝาย เพราะมีคลองผ่าน 100 กว่าเมตร ที่ตรงนั้นมันแฉะเวลาน้ำมาก็ท่วม ก็ต้องทำคลองใส่ไก่ หรือฟลัดเวย์รอบพื้นที่ พอน้ำมาที่เราก็น้ำไม่ท่วมแล้ว น้ำจะไหลไปรวมที่ฝายชะลอน้ำ แต่พอถึงหน้าแล้งฝายชะลอน้ำก็จะเก็บกักสะสมน้ำไว้อยู่ที่นั่น เป็นตาน้ำไว้ให้เราใช้ประโยชน์ในหน้าแล้ง

1 ปี ปลูกต้นไม้แบบถาวร

ช่วง 1 ปีแรกถูกคนอื่นดูถูกสารพัด แต่ผู้ใหญ่สมศักดิ์ก็ไม่ได้ใส่ใจ มุ่งมั่นปลูกต้นไม้ ปลูกเสร็จ ห่มฟาง ใส่ปุ๋ยรดน้ำแล้วก็ทิ้งเลย ตั้งแต่นั้น 3-4 เดือนก็เข้าไป ครั้งหนึ่ง เพื่อเข้าไปแหวกต้นไม้ที่พื้นดินไม้ ทำอยู่อย่างนั้น จนกระทั่ง 1 ปี ก็จะมีต้นไม้ที่ขึ้นและต้นไม้ที่ตาย แต่ส่วนใหญ่จะขึ้นมากกว่าตาย พื้นที่ตรงไหนที่ต้นไม้ถูกน้ำท่วมตาย ผู้ใหญ่สมศักดิ์ก็ทำคลองใส่ไก่เพิ่ม ตรงไหนที่เป็นท้องกระทะก็ทำเป็นแก้มลิงอย่าปล่อยให้แห้งตายนึง เพราะถ้าน้ำหยุดนิ่งเมื่อไหร่ ออกซิเจนไม่มี ต้นไม้ก็ไม่โต และในพื้นที่ที่จะปลูกต้นไม้หลายๆชนิด ให้สังเกตดูว่าปลูกต้นอะไรแล้วงาก็เลือกปลูกพืชชนิดนั้นในที่อื่นๆที่มีสภาพดินที่เหมือนกัน เป็น**การปลูกต้นไม้แบบถาวร** ถามดินถาวรต้นไม้ สักปีหนึ่งต้นไม้ก็จะบอกเราเองว่าจะต้องแก้ไขอย่างไร

การทำเกษตรปัญหาไม่ได้อยู่ที่ดิน แต่ปัญหาอยู่ที่คนแก้ปัญหา

คนที่มียี่ดดิน ทำนาไม่ได้ ทำสวนก็ไม่ได้ มีปัญหาสารพัดต่างๆนานา อยากจะบอกว่าสามารถจัดการได้ ดินไม่ได้มีปัญหาหรอก แต่คน คือปัญหาเพราะว่าแก้ปัญหาเรื่องดินไม่ได้ ที่แปลงนี้ให้ปลูกต้นไม้ทิ้งไว้ แต่ก่อนจะทิ้งไว้ให้เขียนคิ้ว ทาปากเสียก่อน อย่างน้อยในหน้าน้ำ น้ำต้องไม่ท่วม หน้าแล้งต้องมีน้ำ ถ้าทำอย่างนี้ได้ในหน้าแล้งพื้นที่ 1 ไร่ เสียบบอเตอร์รดน้ำแค่ชั่วโมงเดียวก็เสร็จแล้ว ปลูกทิ้งไว้แล้วบอกเพื่อนบ้านเข้าไปเก็บผักผลไม้กันได้แล้ว ผากบอกให้เขาดูๆ สวนให้ด้วย

ผู้ใหญ่สมศักดิ์ก็ยังยึดหลักอยากกินอะไรให้ปลูกอย่างนั้น เลือกปลูกสิ่งที่ง่ายที่สุด ในพื้นที่ 1 ไร่ เช่น ปลูกข่า อ้อย มะละกอ ขลุ่ มันปู ตะเคียน ยางนา ไม้ไผ่ มะพร้าว หมาก ขนุน ช่วงแรกปลูกไปประมาณ 300 - 400 ต้น ตายไปเกือบครึ่ง เหลืออยู่ประมาณ 200 กว่าต้น หลังจากนั้นก็สังเกตดูต้นไม้ พื้นที่ตรงไหนที่จะพอทำเป็น

แก้มลิงได้ ก็ขุดทำเป็นคลอง และเอาดินจากตรงนั้นไปถมที่ที่ต่ำ ในดินที่ 1 ไร่ ก็จะมีทั้งคลองไส้ไก่ แก้มลิง และฝาย

หากต้องการจะปลูกผักเพื่อเป็นรายได้ แนะนำว่าต้องเลือกปลูกชนิดที่ต้องการให้เป็นรายได้เพียงอย่างเดียว อย่างเช่นต้องการปลูกชะอมเพื่อเก็บยอดขาย ก็ให้ปลูกชะอมและศึกษาเรื่องชะอมมาอย่างดี ต้องรู้ว่าชะอมชอบอะไร ไม่ชอบอะไร ชอบน้ำเยอะไหม ชอบดินแบบไหน เรื่องนี้คนปลูกต้องรู้ ส่วนพื้นที่ที่เหลือไว้ปลูกผักพื้นบ้าน ปลูกแต้ว ชะมวง ผักพื้นบ้าน ชนิดต่างๆให้เต็มพื้นที่เลย แต่ไปดูแลชะอมเพียงอย่างเดียว แต่ห้ามปลูกทุกอย่างเอาเงินทุกอย่าง เพราะเป็นเรื่องที่ทำได้ยาก และผักพื้นบ้านที่ปลูกไว้ก็เป็นพื้นฐานความมั่นคงทางอาหาร ปลูกไว้กินเองในครัวเรือนและแจกเพื่อนบ้าน หากแต่เริ่มต้นเสียตั้งแต่ในช่วงที่มีเรี่ยวมีแรง มีกำลังวังชา พื้นที่ 1 ไร่ ก็คงไม่ใช่ความฝันอีกต่อไปสำหรับคนวัยทำงาน